

مذاکرات مجلس

صورت مشروح مجلس روز پنجشنبه ۲۸ آبان ماه ۱۳۲۱

فهرست مطالب :

- ۱ - تصویب صورت مجلس
- ۲ - تصویب هفت فقره گزارش کمیسیون عرایض و مرخصی
- ۳ - تقدیم دو فقره لایحه یکی راجع به واگذاری اختیار انتشار اسکناس به هیئت نظارت اندوخته اسکناس بقیه فوریت و دیگری راجع به اختیارات از طرف آقای نخست وزیر
- ۴ - طرح و تصویب لایحه (فوری) واگذاری اختیار انتشار اسکناس به هیئت نظارت اندوخته اسکناس
- ۵ - موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه

مجلس سه ساعت و سه ربع بعد از ظهر بریاست آقای اسفندیاری تشکیل گردید
صورت مجلس روز ۲۴ آبان ماه را آقای (طوسی) منشی قرائت نمودند

- ۱- [تصویب صورت مجلس]
رئیس - در صورت مجلس نظری نیست؟ (اظهاری نشد)
صورت مجلس تصویب شد.
- ۲- تصویب هفت فقره گزارش کمیسیون عرایض و مرخصی
رئیس - چند فقره گزارش از کمیسیون عرایض و مرخصی رسیده است. آقای انوار فرمایشی داشتید؟
انوار - خیر عرضی نداشتم
رئیس - خبر مرخصی آقای شه دوست . خوانده میشود:
- آقای شه دوست درخواست یکماه مرخصی از اول شهر یور ۱۳۲۱ نموده اند و مورد موافقت کمیسیون عرایض و مرخصی واقع شده اینک گزارش آن بعرض میرسد .
رئیس - آقایان موافقین با مرخصی آقای شه دوست برخیزند (اکثر برخاستند) تصویب شد . خبر مرخصی آقای مهنذب :
آقای مهنذب برای انجام امور محلی دو ماه و نیم از اول خرداد ۱۳۲۱ در شیراز و فسا بوده اند و درخواست اجازه

(مطابق قانون ۸ آذر ماه ۱۳۰۵)

عین مذاکرات مشروح صد و دهمین جلسه از سیزدهمین دوره قانون گذاری

اداره تند نویسی و تحریر صورت مجلس

اسامی غائبین جلسه گذشته که ضمن صورت مجلس خوانده شده :

- غائبین با اجازه : آقایان : فاطمی - مؤید احمدی .
- غائبین بی اجازه : آقایان : سزاوار - دکتر ضیاء - نوبخت - شه دوست - اورنگ - مشیردوانی - مکرم افشار - ناصری - امیر ابراهیمی
- دبستانی - آصف - صادق وزیری - پناهی - اعتبار - کامل ماکو ;
- دیر آمده بی اجازه - آقای اکبر .

نموده اند کمیسیون عرایض و مرخصی با رضایت خود نماینده محترم بایکماه آن موافقت نموده اینک گزارش آن تقدیم میشود.

رئیس - آقایان موافقین بامرخصی آقای مهندس برخیزند (اکثربرخواستند) تصویب شد. مرخصی آقای امیرابراهیمی آقای امیر ابراهیمی برای تأمین خوار بار و تهیه وسائل اهالی محل حوزه انتخابیه خودشان و تشریک مساعی بامورین دولت لازم شده است یکماه دیگر از تاریخ انقضاء مرخصی سابق ایشان که در ۲۹ مهر منقضی شده است توقف نمایند کمیسیون عرایض و مرخصی با یکماه تمدید مرخصی ایشان موافقت نموده اینک گزارش آن تقدیم میشود.

رئیس - آقایان مطلع هستند آقای امیرابراهیمی را از فرمانداری کرمان مخصوصاً تقاضا کرده بودند چندی آنجا بمانند برای تشریک مساعی در امر خواربار آنجا (صحیح است) این بود که بمناسبت خواهش ایشان البته مجلس هم بامرخصی ایشان موافقت خواهند فرمود (صحیح است) آقایان موافقین با مرخصی آقای امیر ابراهیمی برخیزند (عده زیادی قیام نمودند) تصویب شد. گزارش مرخصی آقای فرخ :

آقای فرخ بموجب گواهی پزشک معالج بواسطه کسالت مزاج و لزوم معالجه ۱۴ روز از اول مهر ۱۳۲۱ از حضور در مجلس معذور بوده اند و درخواست اجازه نموده اند کمیسیون عرایض و مرخصی عذر ایشان را موجه تشخیص داده اینک گزارش آن بعرض میرسد.

رئیس - موافقین بامرخصی آقای فرخ برخیزند (اکثربرخواستند) تصویب شد. مرخصی آقای مشیردوانی : آقای مشیردوانی درخواست ۴۵ روز مرخصی لمز تاریخ ۵ آبان ماه ۱۳۲۱ نموده اند و کمیسیون عرایض با یکماه آن موافقت نموده اینک گزارش آن بعرض میرسد.

رئیس - آقایان موافقین با مرخصی آقای مشیردوانی برخیزند (اکثربرخواستند) تصویب شد. مرخصی آقای همراز : آقای همراز درخواست ۱۵ روز مرخصی از ۵ آبان ۱۳۲۱ نموده اند و مورد موافقت کمیسیون واقع شده اینک

نمی بینم که در این موضوع بسط مقال دهم و خاطر آقایانرا بجزئیات آن مشغول دارم. فقط بطور خلاصه یاد آور میشوم که اگر با همه مشکلات و محظورات در خدمتگذاری استاد گئی کردم و بلکه روز در مجاهده و مقاومت جازم تر شدم از این جهت بوده است که بقطع و یقین میدانستم که مجلس شورای ملی بیاس و وظیفه که بسمت نمایندگی ملت بر عهده دارد بلا تردید خواهان تقویت حکومت است و در آن ساحت محترم اغراض و نظریات سوء راه ندارد و بهمین جهت مجلس با آنچه موجب ضعف و ناتوانی کشور باشد مطلقاً موافق نیست و جای تردید نبود که در این موقع خطیر شانه از کارتهی کردن مستلزم بروز بحران و بحران ناچار موجب ضعف و ناتوانی است.

بعلاوه بنابر آنچه هر روز میدیدم آنآ فائاً در این حقیقت راسخ تر میشدم که با این همه عوارضی که بر مزاج و پیکر مملکت طاری شده است اگر بنا باشد دولت دائماً تغییر کند یا دچار بحران و تزلزل گردد تمام اوقات مملکت صرف آن خواهد شد که اولیای امور منحصرأ از جریات کار مسبوق شوند و بمحض وقوف جای خود را بدیگری واگذار کنند و چون اینجانب کمک باین وضع را از وطن پرستی خارج میدانستم با اینکه دوام خدمت را علاینه با نقاهتی که دست داده بود منافی میدانم از کارکناره نگر فتم و بانجام وظیفه دوام دادم و اکنون با مطالعه کاملی که در ظرف این مدت در امور و احتیاجات داخلی و خارجی کشور نمودم و مذاکرات تمتد و مفصلی که در هر باب و هر مورد با مقامات ذیدخل بعمل آوردم و وسایلی که در نتیجه تجربه سه ماهه برای انجام مقصود عمومی اندیشیده ام امروز مصمم شده ام که خلاصه نظریات خود را با کمال صراحت و وضوح بمجلس شورای ملی عرضه نمایم و برای اینکه فقط بشرح مشکلات اکتفا نکرده باشم تنها راهی را هم که برای نجات مملکت از این ورطه پر مخافت بنظر آورده ام در برابر فکر دور بین نمایندگان محترم بگذارم.

بطوری که از آغاز کار تصمیم گرفته شد و نمایندگان محترم

نیز با رأئی که داده اند همین نظر را تصویب نموده اند اینجانب تمهید امنیت و تأمین خواربار را در صدر احتیاجات کشور قرار دادم و در عرض این مدت بیشتر اوقات خود را مصروف همین دو مطلب و ملحقات و متعلقات آن نمودم.

حاجت بذکر نیست که با اوضاع فعلی کشور توانائی دولت در تأمین این دو منظور و مخصوصاً امر ارزاق موقوف باسبابی است که اگر همه آنها جمع نشود هر امیدى که بحصول کامل مقصود باشد بیم آن میرود از راهی رخنه ای در آن ایجاد شود و در آن موقع اگر فرصت هم فوت شده باشد تلافی کار صورت نگیرد و جز تأسف و تحسیر چیزی عاید مانع شود.

مقدم بر همه اسباب این است که بر عموم مردم مسلم شده باشد که در نتیجه توسعه دامنه جنگ و طول مدت آن امروز دیگر مملکت ایران نمیتواند متوقع باشد که عواقب قهری آن در اوضاع اقتصادی و مالی ایران بکلی بلا تأثیر بماند و جنس و کالای خارجه از هر نوع بحد و ففور وارد مملکت شود و هر کس هر چه بخواهد به آسانی در دسترس خود ببیند و یا چنانچه در یکی از محصولات کشور در نتیجه خشکسالی یا ناامنی یا غیر آن نقصانی رسیده باشد بدون هیچ اشکال از خارجه بخواهند و مرتباً وارد شود.

مطلب دیگر اینکه در چنین دوره سخت آنچه ممکن است کمکی بحل مشکل بکنید و یا مانعی را از جلوی راه بردارد. بردباری و خودداری است که با استقامت و پایداری و بیداری در راه انجام مقصود توأم باشد نه ابراز ناشکیبائی و ایجاد وحشت و هراس که خسران عظیم مملکت در چنین حالتی نه تنها در قرون و ادوار سالفه بدرجه ثبوت رسیده بلکه در همین جنگ نیز همه عالم بچشم دیده اند که هنگام هجوم مصائب اگر ملتی را توفیق بدست آمده است بپرکت ثبات و استقامت بوده نه از راه یأس و بددلی و شتابزدگی.

مطلب سوم اینکه در تمام ممالک دنیا ثابت شده است که هر وقت موجودی جنس در مملکت محدود باشد اگر اشخاص در میزان خرید خود و همچنین در تعیین نرخها و در عملیات و معاملات مانند زمان عادی آزاد باشند طولی نمیکشد که

در نتیجه اقدامات سودجویانه مردمان صاحب مایه و بی انصاف آثار گرانی و نگرانی ظاهر میشود و اگر از طرف دولت اقدام جدی بر مقید نمودن یا ممنوع کردن این عملیات و معاملات که شقوق کثیره دارد بعمل نیاید رفته رفته طوری عرصه زندگی بر عامه مردم تنگ و سخت خواهد شد که قحط و غلاء دامنگیر عموم خواهد گردید و در چنین احوال جز بوسیله برقراری قواعد شدید که بمحض احساس ضرورت وضع شود و مجازات و عقوبت فوری چه محدود بنظامات و تشریفات متعارفی نباشد و اسباب عبرت ناظرین شود چاره دیگری بفرک هیچیک از ممالک دنیا نرسیده است و بهمین جهت در کشور ما نیز اندکی غفلت از اجرای آن اصول موجب ندامت عظیم و خسروانی غیر قابل جبران خواهد گردید نکته دیگر که مخصوصاً شایان توجه است این است که دولت ایران بر اساس پیمانی که با متفقین خود دارد در برابر آنها تعهداتی نموده و باقتضای سیاست همکاری خود با آنها که بموجب تصمیمات مجلس شورای ملی نیز مکرر تأیید شده قبول نموده است که بشرايط معین ریالی را که متفقین برای رفع حوائج خود در ایران لازم دارند به نحوی که عملیات آنها دچار وقفه و تعطیل نشود. در اختیارشان بگذارد و البته در این همکاری متفقین نیز تعهداتی در مقابل ما دارند و طبق فصل هفتم پیمان اتحاد متعهد هستند بهترین مساعی خود را بکار ببرند که حیات اقتصادی ملت ایران را در مقابل تضییقات و اشکالاتی که در نتیجه جنگ حاضر پیش بیاید محفوظ دارند

در مورد این تعهدات متقابل چیزی که از ابتدا فکر دولت را مشغول نموده بود یکی این بود که برای انتشار ریالی که متفقین در ایران مصرف میکنند طرقی اتخاذ شود که از هیچ راه ممد گرانی نباشد و قیمت ها بمظنه عادلانه باقی بماند.

دیگر اینکه ذخیره پول رایج کشور بر اساس مطمئن و متینی مستقر شود بطوریکه از این رهگذر هیچ گونه اضطرابی بر خاطر عامه راه نیابد سوم اینکه حد اقل ما بحتاج مردم حرثیاً از خارجه بزنسد تا از این بابت حتی المقدور در

مضيقه لیفتند و مهم تر از همه آنکه خواربار کشور تأمین گردد و کسر آن از خارجه تدارك شود. و برای تأمین این مقاصد بانمایندگان ملل متفق گفتگو کردم و در اینجانب خصوصاً لازم میدانم از مراتب و داد و کمال صمیمیتی که همواره برای حسن ختام این مذاکرات ابراز داشته اند امتنان خود را باطلاع مجلس برسانم.

در قرارداد مالی که در خرداد گذشته بین دولت شاهنشاهی و دولت بریتانیا منعقد و تقدیم مجلس شورای ملی شده بود دو نکته پیش بینی شده یکی اینکه در آخر ششماه بحساب موجودی لیره رسیدگی شود و دیگر اینکه چهل درصد از آن موجودی ها قابل تبدیل بزر باشد و با اینکه این قرارداد را دولت وقت امضاء کرده در این مدت نیز اجرا شده بود. در نتیجه مذاکرات طولانی و مخابرات عدیده چون اصل مسلم حسن تفاهم و رعایت حیات اقتصادی ما بود باین نتیجه مطلوب رسیدیم که بجای چهل درصد شصت درصد آن قابل تبدیل به زر باشد بشرحی که در قرارداد مالی مقید است حتی اینکه آنچه تا کنون بمأخذ چهل درصد داده اند بیست درصد نیز طبق موافقت جدید بر میزان زر بپزایند و بیست و دو درصد همستیم بلکه بتوانیم بقبولانیم که بجای هر ششماه در انقضای هر سه ماه بحساب موجودی لیره رسیدگی شود و محتاج به توضیح نیست که همین دو نکته در نظم گردش پول ما و تأمین پشتوانه آن تاچه اندازه مؤثر خواهد بود و نکته دیگر اینکه با زمینه که تهیه شده است هر گاه دولت در پائین آوردن قیمت ها موفق گردد بنحویکه معلوم شود که نرخ لیره بریال بیش از ارزش حقیقی آن تعیین گردیده دلیلی دیده نمیشود که برای تعدیل نرخ لیره و دلار نیز با امیدواری بموفقیت داخل مذاکره نشویم لیکن چون موقع شروع بانجام این مقصود هنوز نرسیده است نمیتوانم پیش از این توضیح دهم.

اهمیت موفقیت در دو نکته بالا مخصوصاً از این جهت است که با این مساعدت دولت ایران میتواند ذخیره اسکناس را بر همان اساس شصت درصد زروسیم که در بدو امر از طرف دولت و مجلس برقرار شده بود و پس از بیکچند تغییر کرد

و تنزل یافت بر اساس نرخ طلا و نقره در بازار بین المللی از تو مستقر نماید. و با این ترتیب از بابت ذخیره اسکناس از هر حیثه موجبات اطمینان خاطر مردم فراهم شود.

برای مساعدت با دولت در پائین آوردن قیمت ها و اجرای جیره بندی مقدمات بریتانیا موضوع امکلاف خریدهای محلی خود را بوسیله دستگاه های دولتی تحت رسیدگی قرار داده اند و تا کنون پیشرفتهائی در این راه حاصل گردیده است. در باب وسائط نقلیه نیز هیئتی تعیین گردیده و اقدامات و تصمیمات آن تا کنون نتایج مطلوبی داده و انتظار پیشرفتهائی بیشتری میرود. در موضوع وارد کردن کالاهای ضروری غیر از گندم با وجود اشکالات ناشی از جنگ جدیدتهائی شده و در آینده نیز اقداماتی بعمل خواهد آمد که از کالاهای مزبور تا حد امکان وارد شود و در نتیجه اقدامات و مذاکرات موافقت کرده اند با سرعت اوقات بیست و پنج هزار تن گندم بعنوان ذخیره بتهران برسانند که در موقع لزوم مورد استفاده واقع شود و علاوه بر آن تمام کمبود تهیه نان کشور را نیز تا جمع آوری محصول آئینده بتدریجی که مورد احتیاج باشد از خارجه وارد نمایند و اینجانب اطمینان دارم که با حسن تفاهمی که فیما بین موجود است ارزاق اهالی مملکت کاملاً تأمین شده و جای هیچگونه نگرانی باقی نخواهد ماند و البته خود آقایان نمایندگان بخوبی میدانند که با وضع فعلی مملکت این مساعدتها حائز چه مقدار اهمیت و شایسته چه اندازه قدر دانی و استفاده از موقع است و مخصوصاً جای کمال خوشوقتی است که متفقین نیز برای انجام مساعدتهای سابق الذکر خود با ضرورت اجرای کلیه مقرراتی که دولت بنا بمصلحت کشور و بمنظور جلو گیری از ترقی هزینه زندگی و تعدیل قیمت ها و تأمین ارزاق مردم و وسائط نقلیه کشور لازم دانسته و شرح آن مذکور گردید اظهار موافقت کامل نموده اند و دولت اطمینان دارد که با حسن موافقت و کمال صمیمیتی که در خلال مذاکرات اخیر همواره در کار بوده و موجب پیشرفت مقاصد و نظریات خیر خواهانه دو طرف شده است. تدابیر مزبور از هر جهت مصالح کشور

را تأمین و موجبات آسایش عموم را فراهم خواهد نمود. همینکه مسلم شد که این اقدامات باید بموقع اجرا در آید و کلیه وسائلی که برای جمع آوری اسکناس مانند آنچه در عموم ممالک متمدنه مجری است بکار بیفتد. بجزئی تمام میتوان گفت که تأمین اسکناس که بلاوقته برای رفع حوائج متفقین در ایران لازم شود بهیچ وجه مواجه با سوء عواقبی که در این ایام گذشته شرح و بسطهای الحراق آمیز در آن خصوص داده اند و نتیجه آن جز این نبوده است که عامه مردم را دچار ترس و بیم فوق العاده کند نخواهد گردید. مخصوصاً در موقعی که ذخیره آن بشرحی که گذشت دازای آن درجه استحکام و ثبات باشد که کمتر اسکناسی در دنیا بیابان آن میرسد زیرا که شصت درصد آن زروسیم خواهد بود و مابقی لیره و دولا یعنی پول دو مملکت معتبر و مستغنی دنیا.

این بود رؤس اقداماتی که در نتیجه مطالعات شبانه روزی سه ماهه دولت مصمم به اجرای آنهاست لکن از آنجا که توفیق در این گونه امور موقوف بر آنست که تصمیمات دولت آنجا اجرا شود و بکسانی که این تصمیمات را مضربحال خود می بینند مجال داده نشود که در ضمن انجام تشریفات که اصولاً برای مواقع عادی وضع شده است استفاده نمایند یا راه طفره پیدا کنند و با وسیله بدست بیارند که اقدام دولت را خنثی کنند نظر دولت بر این است که بدون داشتن یک نوع اختیارات لازم شروع باین اقدامات نه تنها مفید نخواهد بود بلکه از جهت بطو و صعوبتی که خواه و نا خواه در گذرانیدن اینگونه قوانین بوقوع خواهد پیوست مسلماً بیشتر بضرر تمام خواهد شد و این مطلب نه تنها عقیده دولت فعلی است بلکه عموم ممالک دنیا در نتیجه تجربیاتی که کرده اند هم در گذشته و هم در این زمان بصحت این نظریه برده و بهمین جهت عموم آنها یا از سابق اختیارات وسیعی حتی در مواقع صلح در این مسائل داشته اند و بدانکه بموجب قوانین مخصوص این اختیارات را تحصیل کرده اند.

اگر باینگونه قوانین رجوع شود درجه اهمیت را که

ممالك بزرگ دنیا در حسن جریان امور کشور در مواقع فوق العاده برای اختیارات استثنائی دولت قائل شده اند بخوبی واضح و مبرهن میشود و اگر چه اینجانب بالفعل آن اندازه اختیار را مورد حاجت نمی بینم .

لکن بدایلی که گذشت تأمین مقاصد مذکور را که با وضع فعلی دنیا آنها وسیله تضمین حیات اقتصادی و مالی و سیاسی کشور و مردم است جز با داشتن يك نوع اختیارات غیر ممکن میدانم و چون بدون تعقیب و انجام مقاصد مزبور نیز هر گونه اقدامی را از ناحیه دولت بی حاصل و نائص میدانم باطلاع نمایندگان محترم میرسانم که تصویب اختیاراتی را که در ماده واحده تقدیم میشود شرط توفیق خود در خدمتگذاری میدانم و با اتکالی بحسن اعتمادی که نمایندگان محترم باینجانب ابراز داشته اند ماده واحده راجع باختیارات را تقدیم و تصویب آنرا تقاضا دارم

ماده واحده - مجلس شورای ملی بر رئیس دولت فعلی اختیار میدهد که تا آخر شهریور ماه ۱۳۲۲ برای حفظ امنیت کشور و فراهم کردن موجبات تهیه و حمل خواربار و سایر حوائج ضروری از داخله و خارجه و جیره بندی و توزیع عادلانه مایحتاج عمومی و جلوگیری از گرانی هزینه زندگی و تعدیل و تثبیت نرخها و تأمین وسائط باربری بحد کافی و ممانعت از موجبات هیجان افکار و عملیات و معاملات مضر بانجام مقاصد مزبور اقدامی را لازم نداند بعمل آورد و هر گونه مقرراتی که برای این منظور مقتضی باشد فوراً بموقع اجرا گذارد .

در صورتیکه تأمین مقاصد مزبور مستلزم تجدید نظر در قوانین مربوط به پول رایج کشور بشود دولت مکلف است اصل شصت در صد پشتوانه اسکناس را بر اساس نرخ رسمی بین المللی زر و سیم محفوظ بدارد .

مقرراتی که دولت با استناد این قانون وضع میکنند دارای اعتبار قانونی است و پس از انقضاء شهریور ۱۳۲۲ کلیه این مقررات برای تصویب بمجلس شورای ملی تقدیم میگردد و تا وقتی که از طرف مجلس اصلاح و یا رد نشده باشد باعتبار قانونی باقی خواهد بود .

تهران ۲۶ آبانماه ۱۳۲۱ نخست وزیر - احمد قوام

این لایحه را بنده برای این خواندم که اولاً آقایان بدانند اختیاراتی را که دولت خواسته بود (حالا عجاله موضوع گفتگو نیست) اختیارات نامحدود نبود و اختیاراتی بسیار محدود بود و این لایحه و این ماده را تقدیم مجلس شورای ملی می کنم که رجوع به کمیسیون بکنند و آن را بهر طوری که مقتضی می دانند تصویب میفرمایند . قید فوریت هم نشده است . اما آنچه که قید فوریت شده است و مربوط باین لایحه نیست و فعلاً تقدیم میشود لایحه قانونی است که برای موضوع پشتوانه اسکناس که تقدیم مجلس شورای ملی میشود و آن این است

مجلس شورای ملی

بمنظور آنکه پشتوانه اسکناس بر اساس نرخ زروسیم در بازار بین المللی تثبیت شود مواد زیر پیشنهاد و تصویب آن بقید دو فوریت تقاضا میشود

ماده ۱ - از تاریخ تصویب این قانون اجازه انتشار اسکناس بهیئت نظارت اندوخته اسکناس واگذار میشود

ماده ۲ - رئیس کل دارائی دکتر میلسپو نیز پس از ورود عضویت هیئت نظارت اندوخته اسکناس را خواهد داشت .

ماده ۳ - شرایط انتشار اسکناسی که بموجب این قانون اجازه آن به هیئت نظارت اندوخته اسکناس داده میشود به پیشنهاد هیئت نظارت و تصویب نامه هیئت وزیران تعیین خواهد شد

ماده ۴ - اسکناس هائی که به موجب این قانون منتشر میشود باید دارای پشتوانه بشرح ذیل باشد

الف - شصت در صد زر بیهای رسمی این تاریخ در بازار بین المللی و یا لیره و دلاری که قابل تبدیل بزر باشد

ب - چهل در صد لیره و دلاری که تنزل آنها نسبت بزر بیهای امروز تضمین شده باشد

ماده ۵ - پشتوانه سه هزار و پانصد میلیون ریال اسکناس که تا این تاریخ اجازه انتشار آن داده شده است بر اساس شصت درصد زر و سیم که نرخ بازار بین المللی تقویم شده

باشد و جواهراتی که به موجب قانون مصوب ۲۵ آبان ۱۳۱۶ بیانک ملی ایران واگذار شده است خواهد بود برای توضیح عرض میکنم آنچه که در مقدمه آن لایحه بنده خواندم و شرح دادم تمام شامل این قانون هم خواهد بود یعنی این قانون که تصویب شود ما هم آن ۲۵ هزار تن گندم را خواهیم داشت و هم آن قسمت تأمین احتیاجات مملکت و هم تأمین محصول سال ۱۳۲۲ به علاوه وارد کردن کامیون و تأمین وسائط نقلیه تمام اینها شامل این قانون خواهد بود ولی آن لایحه قانونی دیگر راجع باختیارات می رود به کمیسیون و موقوف بر رأی مجلس شورای ملی است اگر خواستند اختیارات را میدهند اگر هم نخواستند که دولت

البته مطیع رأی مجلس شورای ملی است

۴ - طرح و تصویب لایحه (فوری)

واگذاری اختیار نشر اسکناس

به هیئت نظارت اندوخته اسکناس

رئیس - لایحه اولی ارجاع بکمیسیون میشود . لایحه دوم مطرح است . محتاج بخواندن نیست (صحیح است) چون خوانده شد فوریت اول مطرح است . آقای امیر تیمور امیر قیهور - معمولاً لوایحی که جنبه مالی ندارد از طرف دولت تقدیم مجلس شورای ملی میشود بر طبق نظامنامه داخلی مجلس شورای ملی و مقررات قوانین دیگر دوشوری است علت آن هم واضح است چون این قوانین تأثیر بسزائی در خیلی از شئون زندگی اقتصادی کشور دارد بنده خودم همیشه معتقد بودم و به دولت هم مکرر تذکر دادم که باید يك فکر اساسی که با مصلحت کشور منطبق باشد و وفق بدهد برای موضوع اسکناس و انتشار اسکناس در نظر گرفته شود و معلوم شد که در نتیجه مطالعات بسیط اینک فکر دولت منتهی باین لایحه شده است و اینک این لایحه را بمجلس شورای ملی تقدیم کرده اند البته از نظر آقایان نمایندگان که بنده نمی توانم در این جا اظهار عقیده بکنم ولی از نظر شخصی خودم چون بنده هیچگونه مطالعه در این قضیه ندارم نغیاً یا اثباتاً نمی توانم اظهار نظر بکنم زیرا که این لایحه جنبه مالی و جنبه تخصص دارد و باید درش مطالعه کامل بشود . دقت

رئیس - موافقین با دو فوریت اول بر خیزند (اکثر بر خاستند) تصویب شد . فوریت دوم مطرح است . آقایان موافقین با فوریت دوم بر خیزند (اکثر بر خاستند) تصویب شد . شور در کلیات لایحه است . آقای دشتی :

دشتی - روز سه شنبه وقتی که وارد مجلس شدم دیدم يك نگرانی و حالت اضطرابی در عموم رفقاً بود و گفتند که دولت ، کابینه يك لایحه تهیه کرده است و يك اختیاراتی از مجلس شورای ملی خواسته است و مطابق اصل از این ستون بآن ستون فرج است راه عملی و راه گریزی که در نظر مردم و در نظر رفقاً پیدا شده بود این بود که بروند بجلسه خصوصی با بنده هم همین صحبت را کردند که برویم بجلسه خصوصی . بنده اصولاً خیلی معتقد بجلسه خصوصی نیستم و معتقدم که در حکومتهای ملی و حکومتهای مشروطه آموری که مربوط بکار مردم است باید در زیر نظر مردم حل بشود . این يك

مسئله اصلی است. ممکن است البته خیلی نادر و کم اتفاق بیفتد که يك مسائلی لازم باشد که سرنوی ننگاها داشته شود و الا همه مسائل را باید در ریخت روی دایره از این جهت هم آن روز با آقایان عرض کردم اگر موافقت بکنند بنویسم بجلسه علنی بهتر است و در آنجا هر چه میخواهیم صحبت بکنیم آقای صحبت میکنند چه مانعی دارد؟ شترسواری که دولا دولا نمیشود آدم که و گیلد مجلس شد و داخل در مجلس که شد باید در مسائل مربوط به سیاست با کمال صراحت و وضوح صحبت بکنند و عقاید خودش را بگویند. ما هم هنوز از اصل لایحه مطلع نبودیم بعد شنیدیم که دولت هم خیلی اصرار داشته است آنها هم خیلی اصرار داشتند که موضوع بیاید به مجلس علنی و خیلی معتقد و موافق با جلسه خصوصی نبودند بالاخره وقتی رأی آقایان نمایندگان مجلس غالب شد موضوع را بردند بجلسه خصوصی و حقیقه بنده متأسف شدم و حیف آمد چرا؟ برای اینکه یکی از بهترین مناظری که بنده از اول عمر سیاسیم تا بحال دیدم همان جلسه خصوصی روز سه شنبه بود. يك جلسه بود پر از حرارت. پر از ایمان پر از وطنپرستی. پر از صراحت. پر از وضوح. آقای قوام السلطنه هم اختیاراتی خواسته بودند که مقدمه آنرا الان خواهند و ملاحظه فرمودید شاید هم فردا در روزنامه ها منتشر بشود (صوفوی - فردا جمع است پس فردا) پس فردا. بالاخره چاپ میشود در روز دیو هم ممکن است بگویند. این اختیارات همانطور که در جلسه خصوصی هم صحبت کردیم مقدمه اش ابتداً مناسبتی با ماده واحده اختیارات نداشت استقلال الهامی که در مقدمه این لایحه شده. مانند اغلب استدلالاتی که در کارها میشود يك کلیات خوبی دارد ولی منتهی بیک نتیجه صمیمی نمیشود. یعنی منطبق بر نتیجه نیست و هر وقت این طرز استدلال را می بینم یاد می آید از آن مثلی که میگویند بین يك آخوند سنی و يك آخوند شیعه شده سر موضوع خلافت حضرت امیر صحبت شد. آخوند سنی گفت تو دلیلت بر خلافت علی چیست؟ آخوند شیعه گفت هر بوزید عمر و او را من کسب میکنم گفت ضرب منکر

فعل ماضی نیست؟ گفت چرا. گفت منکر زید فاعلش نیست گفت چرا گفت عمر و او منکر مفعولش نیست؟ گفت چرا. گفت پس علی بن ابیطالب خلیفه بلا فصل پیغمبر است. غالباً استدلال بهائی هم که در مجلس شورایی میشود همینطور است میگویند آقای شیب تاریک است. زمستان سرد است. ذغال سیاه است پس بنابراین لازم است بما يك همچو اختیاری بدهید عرض کنم که مورد ابتلاء دولت دو مسئله است آنجا در جلسه خصوصی هم بطور مفصل صحبت شد یکی مسئله خوار بار است که این اختیاراتی که دولت خواسته است برای خوار بار است راجع بخوار بار اولاً آقایان قانون منع احتکار درست کردیم که يك قانون مفصل و مبسوطی است که اختیارات زیادی هم بدولت میدهد که با کمال سختی و شدت مختکرین را تعقیب بکنند (نهر انچی منتهی اجرا نشد) منتهی اجرا نشد. مجازاتهای خیلی سختی هم دارد (نهر انچی - منتهی اقدام) بفرمائید: ایشان حتی اقدام. اجرا نشد بعدش آمدند اینجا و قانع نشدند يك ماده واحده دیگری آوردند و يك اختیارات دیگری خواستند آن اختیارات را هم تصویب کردیم و بهشان دادیم. برای چه؟ برای اینکه در اینجا این موضوع یکی از موضوع هائی است که خیلی اگر آدم احتیاط نکند هو میشود و خیلی احتیاط باید کرد که مجلس شورای ملی اگر يك خورده خود داری می کرد در دادن این اختیارات بدولت دولت میتواند داد و فرزند بکنند که آقایان شما مایل بحفظ نفوس مردم نیستید اشکال تراشی میکنند چه نیستید چه نیستید و اگر این اختیارات را میدهد ما منع میسکریم جلو آگهی از احتکار میسکریم چه می کردیم چه می کردیم. مجلس این اختیارات را هم داد پس اگر مجلس با کمال مخالفت هر چه میخواهند کرد با اینکه علاج همه اینها را اساساً خودخواهین سابق مانع میشدند یعنی کیو ده بود در قوانین مجازاتی يك چیزهای خیلی زیادی دارد که از تمام آن قوانین میشود در کمال خوبی بر ضد مختکر و بر ضد متمدی دولت اقدامات خیلی شدیدی بکند (صحیح است) برای همین بود که عرض کردم. علاوه بر این بعد که کلینه آقای قوام السلطنه آمد دیدیم که کلینه ایشان

این اختیاراتی را که تا بحال مابدولت ها داده ایم کافی ندانست و این لایحه اختیارات را آوردند. خوب اگر این همه قوانین کافی نبود این علاجش خیلی سهل است ممکن است يك ماده دو ماده سه ماده دیگر يك لایحه دیگر بیاورند و بگویند بلی در این موضوع در این موضوع در این موضوع اختیارات میخواهیم یعنی باید تشدید بکنیم اما همینطور بطور مطلق از حالا تا اول شهریور ماه آینده دولت باید اختیار داشته باشد که چکار بکند و چکار بکند. شما الآن دولت هست مجلس شورای ملی هست. مجلس باز است. آزادی است. اسمش این است که حکومت مشروطه است حکومت آزادی است شما مرتب دارید روزنامه توقیف میکنید بدون محاکمه حتی مدیر روزنامه را هم تعقیب میکنید امروز روزنامه آزاد را توقیف کرده اند فقط برای اینکه از يك وزیر مستعفی حمایت کرده است یا اینکه دیروز وزیر دارائی تان استعفا داده است رئیس تبلیغات تان و معاون ریاست وزراء بتمام روزنامه ها ابلاغ میکنند در رادیو هم میگویند که وزیر مالیه بواسطه اینکه کار بد کرده است، برخلاف مسؤلیت مشترك وزراء کار کرده است و رفتار کرده است از خدمت معاف شد. وزیری که طرف اعتماد مجلس شورای ملی است کسی نمیتواند او را از خدمت معاف کند یا باید خودش استعفا بدهد یا باید مجلس شورای ملی نسبت باو عدم اعتماد ابراز کند. باز مگر دوره رضا شاه است که از خدمت معاف میشوند؟ یعنی چه؟ آیا باین شکل میخواستید اختیارات از مجلس بگیرد؟ مجلس شورای ملی صد درصد و اگر اغراق باشد نود و پنج در صد مخالف با این نظر آقای قوام السلطنه است (عده از نمایندگان - صحیح است) آت هم با يك قیافه بسیار مطمئن و با يك قیافه محکم و متین. برای چه؟ برای اینکه مجلس شورای ملی نمیتواند از حق خودش صرف نظر بکند حق و اختیار قانون گذاری با مجلس شورای ملی است دولت هر دقیقه میتواند بیاید تقاضای يك اختیاری بکند یا يك قانونی را پیشنهاد نکند و وضع و تصویب آنرا از مجلس شورای ملی بخواهد اما از حالا تا شهر بورما آتیه ما اختیار

بدیم بيك دولتی این اصلاً در تاریخ مشروطیت دنیا سابقه ندارد که ما بیاییم و این اختیارات را بدولت بدیم. آیا میشود این اختیارات را بدولت داد؟ یکی این بود یکی دیگر موضوعی که خیلی اهمیت داشت مسئله ربال دادن بمتفقین بود. من مجبورم در این جا يك مطلبی را که در مجلس خصوصی گفته شد و قطعاً معکوس آن را در خارج گفته اند اینجا بگویم و آن این است که مجلس شورای ملی از آن اولی که این قضايا اتفاق افتاد بدون مضایقه و همیشه با يك نظر مساعدی نسبت بمتفقین نگاه کرده است (صحیح است) این نکته را هم باید اضافه کنم که اگر این کار را میکند مجلس شورای ملی البته صلاح مملکت خودشان را در این میدانند که بامتفقین همه طور موافقت کنند (صحیح است) و موافقت با آنها از نظر ایران پرستی و از نظر حفظ تمامیت و حفظ استقلال و قوت ایران است که این کار را میکند (صحیح است) برای این است که نهایت حسن مناسبات را با همسایه های خود داشته باشد (صحیح است) همه میدانید در مجلس شورای ملی همیشه اگر آقایان یادشان باشد از آن اولی که این قضایا پیش آمد و يك پیمانی ما با روس و انگلیس بستیم این جا مجلس شورای ملی با نهایت حسن نیت و با يك بون ولونته و يك بون سانسوی این قضیه را چیز کرد. منتهی وظیفه مجلس شورای ملی این است که البته در هر موضوعی بحث کند. این فرق نمیکند شما هر لایحه را که بیاورید مجلس شورای ملی باید روی آن بحث کند. این بحث کردن معطل شدن یا اصلاح کردن یا جرح و تعدیل کردن اینها دلیل بر حسن نیت است (صحیح است) دلیل بر حسن نیت يك ملتی است. من اینرا اینجا باید بگویم (صحیح است) همانطور که ما بین دوستی های شخصی هم درست وقتی دقت کنیم وقتی دوستی محکم خواهد شد که دوستی روی تبادل باشد، روی تبادل منافع باشد (صحیح است) در ارتباطات ملل هم بین هم باید بطریق اولی این قضیه ملحوظ باشد (صحیح است) برای اینکه دشمنی که ما با کسی نداریم يك ملتی وقتی با ملت دیگر سهم و شریك بشود و صلاح خودش را در دوستی با او بداند

وقتی که اینطور شد بنا بر این اول همه باید مصلحت خودش را هم در نظر بگیرد یعنی باید به بیند این لایحه که می آید به مجلس شورای ملی از نظر مصالح ایران اینرا مطالعه بکند بنده این قسمت را که دارم تکرار میکنم برای این است که اینجا من يك اطلاعات خصوصی دارم که نمی خواهم این جا تفصیل بدهم و ذکر کنم (برای اینکه در روز سه شنبه و پنجشنبه که جلسه خصوصی داشتیم و امروز هم از صبح تا بحال در مجلس خصوصی خیلی حرف زدیم و دیگر لازم نیست من آنها را اینجا بگویم) که مغرضین شروع کرده اند ذهن محافل خارجی را در تهران مشوب کردن آنها نسبت به مجلس شورای ملی !!! حالا اینها برای چه این کار را کرده اند عرض کنم الان نمیخواهم توضیح بدهم اگر يك چیزهایی پیش آمد البته با آن صراحتی که از خصائص خود من هست تمام آنها را در آن موقع خواهم گفت ولی همینقدر عرض میکنم که هیچ همچو چیزی نیست (صحیح است) راجع بدان ریال بمتفقین ما این را میدانیم با اینکه الان يك قسمتی از مقدرات جنگ متوقف است باین که بهر وسیله شده کمک های بزرگی بروسیه برسد و این هم راهش ایران است و برای اینکه این کمکها بروسیه برسد آنها مجبورند که يك مخارجی در ایران بکنند و برای این مخارج مجبورند که ریال بگیرند تمام اینها صحیح است و با کمال انصاف هم باید گفت که چه بهتر از اینکه ریال ما را بگیرند و صدی شصت بما طلا بدهند صدی چهل هم لیره (تهرانی - کالا) اجازه بدهید صدی شصت بما طلا بدهند صدی چهل هم لیره و دلار بدهند این هیچ چیز بدی نیست شما صدها میلیون تومان هم اگر بدهید باین شکل برای تان ضرری ندارد و انشاء الله در آخر جنگ که امیدواریم باین زودی نصیب بشود ما می بینیم که مبلغ طلا ولیره و مبلغی اسعار خارجی که همیشه محتاج الیه و مبتلی به ما است داشته باشیم که بمصرف تهیه وسائل ترقی مملکت برسانیم اساساً این چیز بدی نیست برای ما و هیچ نظر مخالفی هم نسبت باین قسمت نیست فقط دو تا نظر مجلس شورای ملی دارد آنها از نقطه نظر

نمیکنند یا احتکار نمیشود و بامردم سوء استفاده نمیکنند ممکن است بکنند جامعه و دولت هم اختیار دارند و باید توی سرشان بزنند و بگیرند چیره بندی هم بکنند و کاری بکنند که زیاد بالا آورد و قوه خرید زیاد نشود. این مسئله بعینه مثل مسئله دودوتا چهارتا است یعنی مابین کالا و پول همیشه باید يك معادله باشد چون فرق نمیکنند پول وسیله مبادله است چه نقره باشد چه طلا باشد هر وقت پول این تعادل را از دست داد و کالای مورد احتیاج کم شد و پول زیاد شد طبعاً کالا گران میشود کالا هم که گران شد البته برای طبقه عالی کشور تأثیری ندارد ولی برای طبقه پائین مملکت قابل تحمل نیست يك کسی که پارسال با پنجاه تومان میتوانست زندگانی بکند حالا نمیتواند زندگانی بکند (صحیح است) شکم گرسنه هم ایمان درش نیست بالاخره یکی از وظایف مجلس شورای ملی این است که مراعات حال مردم را بکند (صحیح است) برای این کار ما تقاضی داریم باینکه يك پورسانت از صدی پنجاه صدی شصت صدی چهل و پنج صدی چهل فرق نمیکنند در هر حال يك پورسانت از صدی که مطابق با احتیاجات مملکت باشد معین کنند و بما جنس بدهند (صحیح است) جنس مورد احتیاج مملکت را بدهند گندم بدهند قند بدهند برنج بدهند قماش بدهند دوا بدهند لاستیک بدهند اتومبیل بدهند این قبیل چیزها را بدهند که ما میخواهیم اینها را بدهند و هر قدر میخواهند ما بهشان پول میدهیم (صحیح است) این دو تقاضی است که مجلس شورای ملی دارد آیا میسر است از آقایان مجلس شورای ملی غیر از این گفته است ؟ (نمایندگان - خیر آقا خیر - صحیح است) پس بنا بر این ما این دو تقاضای مشروع و صحیح را داریم که متأسفانه هیچکدامش در این لایحه منظور نشده است البته اصلش خیلی خوب است که صدی شصت طلا بدهند و صدی چهل را هم فلان بدهند اما اگر این صدی چهل را لیره یا دلار یا فلان چیز بدهند و کالا ندهند این فایده ندارد آدم گرسنه باشد و از بی گندمی و از بی نانی بمیرد آنوقت فرض کنید ما چندین میلیون طلا

در افریقای جنوبی داشته باشیم . يك عملی را طریقه رادولت باید در نظر بگیرد و متفقین در عهده بگیرند که بما کالا بدهند کالا را که ما بالاخره نمیخواهیم بگردن مان آوران کنیم یا احتکار کنیم خوب میخواهیم بدهیم مردم بخورند و از گرسنگی نمیرند اصل موضوع این است آقا (صحیح است) که در این موضوع باید با ما موافقت کنند (صحیح است) متفقین باید تصدیق کنند که امروز مملکت ایران يك معبری است از برای رسیدن آنها بهمدیگر یعنی يك وسیله و عامل بزرگی است برای موفقیت آنها (صحیح است) پس بنا بر این هر طور که سایر خرجها را میکنند این خرج را هم بکنند (صحیح است) ملت انگلیس امروز يك مخارج کم رشکنی را که در دنیا نظر ندارد دارد متحمل میشود برای جنگ آیا میشود تصور کرد که دولت انگلیس دلش میخواهد باینکه صدی نیم این مخارج گران جنگی را بگردن ملت ایران بگذارد بدوش ملت ایران تحمیل کند اینطوری است ؟ البته اینطور نیست پس بنا بر این دولت ما اگر بروند و بمتفقین و بالما بنده متفقین بجای اینکه ذهن آنها را مشوب کنند و بگویند با تقاضاهای شما مجلس شورای ملی موافق نیست فلان نیست این حرفها را نزنند و بگویند که تقاضای ما اینها است دوتا کلمه حرف حق دارند اینها را میخواهند از شما یکی تعدیل نرخ لیره یکی دادن کالای مورد احتیاج می نشینیم و حل میکنیم . قیمت لیره را بنشینید و حل بکنید قیمت لیره را ممکن است از روی نظر متخصصین از روی جنس از روی قیمت دلار پارسال را در نظر بگیرند شش ماه پیش را در نظر بگیرند يك قیمت حد معتدلی برایش در نظر بگیرند به اینکه بگویند چشم تان کور شود حتماً هر چه خواستیم بریال بدهید . ما حرفمان این است آیا این حرف نا حساب و بر خلاف منافع متفقین است ؟ آیا کسی میتواند بگوید که حرف حساب غیر از این است ؟ بنده تصور نمیکنم که متفقین حرف حسابی ما را گوش نکنند . توضیحاتی را که بنده لازم می دانستم بدهم اینها بود و دو چیزی هم که الان میخواهیم در این لایحه اگر ممکن بشود یا قول بدهند که

بکنند همین است که يك پورسانت از بیطور منظم و بطور ماهانه بما جنس بدهند البته این طوری که آقای نخست وزیر فرمودند حالا ۲۵ هزار تن گندم می دهند يك مقدار لاستیک می دهند البته این برای يك دفعه احتیاج ما را رفع نمیکنند و بالاخره بنده عرض این است که همیشه در مقابل ریالی که از ما میگیرند يك مقدارش را جنس بدهند. همان طور که آنها مخارج جنگ شان را راه میاندازند این جزو مخارج جنگی شان هم همان طور که به سربازان شان گندم می دهند باید به عملجات ایرانی هم گندم بدهند که برای شان راه میسازند نباید بگذارند که مردم ایران هم از گرسنگی بمیرند (صحیح است)

رئیس - آقای دکتر ملک زاده

دکتر ملک زاده - قبل از اینکه بنده اجازه بخواهم چند نفر از آقایان رفقای مجلسی تذکری دادند که بنده اجازه میخواهم تذکر آقایان را به عرض مجلس شورای ملی برسانم که آقایان هم نظرشان این است و بعد بروم سر مطلب. عرض کنم که پس از اینکه در شهر بروجرد گذشته اوضاع کشور دستخوش آن وضعیت شد از همان روز تا امروز مجلس شورای ملی اتفاق نظر بسامت کشور و نظر به ترقیاتیکه برای آتیه میخواهد و نظر بحسن همجواری که با دولت دوست داریم طرفدار همکاری و معاضدت و بالاخره دوستی با دولت همجواری بوده است و همان طریق را مجلس شورای ملی سر مشق و رویه خودش قرار داده است و تا حال هم عملاً این نظر خودش را به معرض ثبوت و بروز رسانیده است. عرض میکنم در اینجا آقایان فراموش فرمودند در آن موقعی که آن معاهده ما بین ایران و دو دولت همسایه گذشت در همان موقع مذاکره شد از يك معاهده اقتصادی بعلمت اینکه معلوم است که وضعیت اقتصادی ما چقدر تماس با اوضاع اقتصادی دول همجواری دارد ولی اینطور صلاح دانستند که اول قسمت سیاسی تأمین شود و بعد قسمت اقتصادی قسمت اقتصادی ماند تا اینکه در کابینه گذشته يك قراردادی که دولت وقت هم آن قرار داد را امضاء کرده است ولی

رئیس - رأی گرفته میشود بکفایت مذاکرات موافقین برخیزند (اغلب برخاستند) تصویب شد.
رأی گرفته میشود بورد در شور مواد موافقین برخیزند (اغلب برخاستند) تصویب شد. ماده اول:

ماده ۱ - از تاریخ تصویب این قانون اجازه انتشار اسکناس به هیئت نظارت اندوخته اسکناس واگذار میشود.
رئیس - آقای تهرانچی.

تهرانچی - بنده خواستم دولت توضیح بدهد بچه علت این اجازه نشر اسکناس که سابقاً با مجلس شورای ملی بود حالا میگیرند و میدهند به کمیسیون البته در سابق هم که لایحه انتشار اسکناس میآمد اجازه اش با مجلس شورای ملی بود حالا میدهند به يك کمیسیون علتش چیست؟ از لحاظی هم لازم است این را عرض کنم که نسبت بهر چیزی باید متناسب همان چیز اقدام شود و باید وضعیت را در نظر گرفت

اسکناس مملکت ایران سواى اسکناس پوند و دلار است و فرق میکند با سایر اسکناسهای دیگر برای اینکه این يك اسکناس تازه مولودی است یعنی تازه انتشار شده است به بانک ملی. امتیازش سابقاً با بانک شاهنشاهی بود گرفته شد و بانک ملی داده شد و باین طرز انتشار داده شد البته آقایان تصدیق میفرمایند يك طفلی که تازه متولد شده باشد با يك طفلی که دوازده ساله باشد یا ۱۸ سال داشته باشد یا کمتر خیلی فرق دارند با هم دیگر یعنی ممکن است این با يك تلنگری اصلاً از بین برود و یا يك چیزی بردارد و مجروح شود ولی آن ممکن است يك ضرب شلاق هم بهش تأثیر نکند پس اسکناس ماهم همین حال را دارد نه اینکه مثل يك اسکناسی باشد که سالهای دراز و حکومت هائی کهن سال و بزرگ در يك مملکت معظمی آنرا انتشار داده باشند این را هم باید در نظر بگیرند بهمین جهت بود که آن پیشنهاد دهنده اولی آورد و این اختیار را گذاشت با مجلس شورای ملی. و الا هیچ لازم نبود و ممکن بود یعنی می توانستند این کار را بدهند. يك کمیسیون یا هیئت نظارت اندوخته و یا يك عده دیگری که میخواستند بدهند ولی برای اینکه سخت تر

خودم را روی او قرار میدهم عبارت از کمک هائی است کمک های خوارباری است که ملت ایران در مقابل از متحدین که از روز اول همه قسم بما وعده مساعدت داده اند حقاً هم از آنها مساعدت میخواهیم این کمک هائی است که از آنها تقاضا داریم در این موقع سختی و تنگدستی که گرفتار شده ایم. این عرضی بود که بنده خواستم بکنم والا ما آرزو مندیم مایلیم که کمک کنیم ملت ایران هم مایل است که آنقدری که توانائی داریم بتوانیم کمک بکنیم و در مقابل هم انتظار داریم که در این موقع سختی و شدت از طرف آنها هم همینطور که حسن نیت نشان داده اند کمکهای متقابله بما بشود.

بعضی از نمایندگان - کافی است مذاکرات.

تهرانچی - بنده مخالفم با کفایت مذاکرات.

بعضی از نمایندگان - رأی بگیرید.

تهرانچی - آقا این بر خلاف نظامنامه است باید توضیح بدهم بعد رأی بگیرید. البته میدانید آقا قسمت قسمت لایحه اسکناس است (رئیس - نوبت شما رسیده است هنوز) آخر باید دلیل مخالفتم را عرض بکنم. که بتوانم عرض کنم بیشتر باید صحبت شود بنده همین جور بگویم با کفایت مذاکرات مخالفم که نمیشود. میفرمائید بنشینم چشم. اگر باید توضیح بدهم باید عرض کنم.

رئیس - بفرمائید.

تهرانچی - عرض کنم چون قضیه قضیه اسکناس و انتشار پول است و تا امروز در دست مجلس بود از امروز داده میشود بجای دیگر. ملاحظه میفرمائید؟ البته در آن قضیه همانطور که آقای امیر تیمور فرمودند لازم بود يك شور و يك مطالعات بیشتری درش بشود حالا که آن مطالعه بیشتر را می فرمائید نشود و فوریت را عقیده دارید. اقلاً اجازه بدهید که نظرها گفته شود با وصف این اگر آقایان موافقت با رأی دادن بنده عقیده ام این است که اجازه بدهید بیشتر صحبت شود تا ما هم بدانند چه هست و چه نیست و این قضیه روشن بشود آنوقت رأی بگیرید.

باشد این قسمت این کار را نکردند و البته يك ناظر کلی هم آنوقت بود که خیلی هم دقت میکرد در این موضوع ولی باوجود اینکه آن ناظر کل خیلی دقت هم داشت باز مصلحت دانست دولت وقت چون انتشارش با بانک ملی بود خواست که بیشتر مورد دقت قرار بگیرد این بود که موافقت شد از همانوقت که میزان انتشارش با مجلس شورای ملی باشد حالا نمیدانم چه علت دارد از مجلس شورای ملی این عمل را میخواهید بگیرید و بدهید به هیئت نظارت اندوخته برای چه؟ آخر این باید يك فلسفه‌ای داشته باشد این را بگوئید که چه چیزی ایجاب میکند که شما این کار را میکنید؟ آنوقت ما میتوانیم علت این قسمت را در نظر بگیریم و بگوئیم که برای چه این کار را میخواهند بکنند اگر اساسش این است که میخواهید پول را زیاد کنید یعنی آسان تر بدهید و الا تا کنون از مجلس شورای ملی هر وقت خواسته شد و هر وقت آمدند و يك دلالی آوردند البته مورد قبول واقع شد و رأی داده شد و تصویب شد و اکثریت تصویب کرد و بالاخره انتشار هم دادید اما اگر این باشد که خیر بدون بحث یعنی بدون اجازه ملت که مجلس شورای ملی مظهر آن است این اختیار داده شود البته این هیچ مناسبتی ندارد و خیلی مفاسد دارد که یکی اش را هم آقای دشتی فرمودند که اگر خود زروسیم بنده کار ندارم به ذخیره اش که صدی شصت یا صدی چهل یا صدی صد است (خود زروسیم را الآن زیاد که در انبار بگذارند مسلم است که قیمت های اجناس ترقی میکند وقتی هم که آن لایحه اولی در جلسه خصوصی مطرح شد و يك نفر موافق هم نداشت در همانجا فرمودند خودشان و در همانجا هم هست که مردم باید بدانند که کم مصرف کنند چون جنس نیست. امروز جنک است در دنیا و ما هم در مضیقه جنس واقع شده ایم و بهمان دلیل که فرمودند جنس نیست متأسفانه بنده میتوانم عرض کنم که ثلث ملت ایران این عمل را کرده است ایشان الآن بی خود این نصیحت را میدهند به ملت ایران چرا؟ برای همان ترقیاتی که شده ملت ایران اساساً قادر نیستند مثل پیش مصرف

کنند چون قیمت ها بقدری ترقی کرده و گران شده است که دستشان بهیچ چیز نمیرسد پس این مسئله حالا عملی است و يك چیزی است که عملی شده است در آن مقدمه هم فرمودند. پس این است که وقتی پول طلا و نقره انتشارش زیاد شد طبعاً نرخ اجناس ترقی میکند البته آن وقت نتیجه اش تمام مملکت یعنی آن بیچاره هائی که دست شان نمیرسد یا يك عده نا محدودی که استطاعت ندارند البته نمیتوانیم تمام مملکت را تهران فرض کنیم آنها با يك عده هزار نفری یا چند هزار نفری که تمام این کارها برای ایشان مقدور است و یا ممکن است که این کار بصرفه شان تمام شود برای این که وقتی متاعشان جنس شد البته صد درصد استفاده میکنند البته آن بیچاره های دیگر می میرند و محو می شوند این ها را البته باید در نظر گرفت باین دلیلی که بنده عرض کردم البته هزاران دلیل دیگر هم هست چون ماده اول هم هست میخواهم عرض کنم اساساً اجازه انتشار اسکناس را از مجلس شورای ملی گرفتن و دادن بیک کمیسیون بنده مصلحت نمیدانم و دلیلش را هم نمیدانم. اگر دلیلی دارد بفرمایند.

وزیر بازرگانی و پیشه و هنر - آقای تهرانچی دو

مطلب را بیان فرمودند یکی موضوع اینکه بچه مناسبت باید این اجازه داده شود و مجلس شورای ملی محول میکند به هیئت نظارت ذخیره اسکناس. یکی هم راجع به نرخها و ترقی بها در باب ترقی قیمت ها همین طور که در مقدمه این لایحه بود و بسمع آقایان هم رسید يك اقدامات خاصی ضرورت دارد که وقتی آن اختیارات تقدیم شده است و در کمیسیون ها مورد شور قرار گرفت هر گونه توضیحی هم که لازم بشود بمرض آقایان خواهد رسید و بهر صورت که مورد توجه واقع شود البته در آن بابت هر اقدام لازم که باید بشود و خواهد شد ولی موضوع اسکناس که امشب مطرح است ارتباطی با آن مطلب ندارد. طرز جریان در اسکناس را در نظر گرفتیم. اما اینکه فرمودند آن لایحه در جلسه خصوصی مطرح شد یا رد شد یا چه شد این را البته خودشان مکرر فرموده اند که در مواقع مختلف که

تصمیماتی در جلسه خصوصی گرفته میشود جنبه رسمیت ندارد و بالاخره رد و قبول و مطرح هر مطلب در جلسه علنی است با گرفتن رأی (صحیح است). اما راجع باین موضوع که فرمودند چه شده است که اینطور پیش آمده است و اظهار وحشت فرمودند که مبادا موجب رخنه در استحکام مبنای اسکناس ما بشود (تهرانچی - من اظهار وحشت نکردم گفتم چه دلیلی دارد) توضیحاً باید عرض کنم که اولاً حقی از مجلس شورای ملی نه بموجب این ماده و نه بموجب هیچ ماده دیگری سلب نمیشود. هر قانونی از آن محکم تر نباشد وقتی بتصویب مجلس شورای ملی برسد با يك رأی مجلس شورای ملی قابل تغییر است و هر وقت آقایان ملاحظه فرمودند که این قانون یا هر قانون دیگری خدای نخواسته لطمه ای از يك لحاظ بیکي از مبانی و ارکان حیات اقتصادی مملکت میرساند البته امرشان مطاع است یعنی هر طوری که میفرمایند همان طور اجرا میشود. این یکی يك مرحله دیگرش این است که مجلس شورای ملی به موجب قانون اساسی مظهر قدرت ملی است تمام اختیارات و اقتدارات را که دارد از مجاری و به وسیله دستهای مختلف اجرا میکند و اصلاً کمتر موردی میشود پیدا کرد که مجلس شورای ملی خودش مباشر اعمال يك حقی باشد. تمام حق های خودش را مجلس شورای ملی به موجب قوانین و مصوبات خودش اجرا میکند بنا بر این همین طور که در کلیه مسائل يك اختیاراتی بموجب رأی مجلس داده میشود و آنچه که آنها تصویب کنند بنام مجلس شورای ملی و بنام مظهر ملت است در این مورد هم همین طور است بنابراین تصور فرمائید اینجا سلب حقی از مجلس شورای ملی شده است هر تصمیمی را که مجلس شورای ملی میگیرد دولت مأمور اجرای آن است و تصمیم آن است که خود مجلس شورای ملی میگیرد بخصوص در این مورد هم که يك کمیسیون است آقایان يك هیئت نظارتی است که در آن جا تشکیل شده است از نماینده دولت و دو نفر از منتخبین خود مجلس شورای ملی که مبعوثین ملت هستند

مدعی العموم دیوان عالی تمیز یا دادستان کل دیوان کشور باصطلاح امروز خزانه دار مملکت. باز رس دولت در بانک ملی و رئیس بانک ملی این مرکب از ۷ نفر است و امشب يك نفر دیگر هم بآن اضافه میشود این میشود هشت نفر اگر آقایان تصویب بفرمایند این ۸ نفر از بزرگترین و عالیترین رتبه اشخاصی هستند که در يك مملکتی ممکن است مأموریت انجام يك امر مهمی را دارا باشند مدعی العموم کل دیوان کشور که ناظر و حافظ کلیه قوانین و تمام دارائی کشور است این هم که یکی از دارائی های مملکت است باید حفظ کند اما اینکه تصور میفرمایند چرا يك تغییری حاصل شده است بنده تصور میکنم یکی از دلایلش این است که فرمودید خودتان یعنی يك چیزی وقتی شروع شد و يك نهالی وقتی کاشته شد احتیاج بیک مراقبت بیشتری دارد شاید وقتی لازم باشد که يك چوبی هم بغلش بگذارد که آن چوب را بآن به بندند تا وقتی که راست و مستقیم بالا برود و پا بگیرد و مطمئن بشود آنوقت آن چوب را بر میدارند بالاخره وقتی دوز بروز پرورش پیدا کرد بهتر میتواند روی پای خودش بایستد. فرمودید که در مملکت ایران انتشار اسکناس ما نداشتیم و بانک شاهنشاهی داشت يك روزی هم منتقل شد به بانک ملی ایران. در بدو امر البته لازم بود که يك مراقبت کاملی درش بشود و يك حفظ و يك حراستهای زیاد تر درش بشود وقتی توانست روی پای خودش بایستد البته باید برویم روی همان خطر که میفرمایند بانکهای معتبر دنیا روی آن خط افتاده اند. یعنی ما باید همین طور ثابت کنیم که در این خطی که میرویم همان خطی است که سایرین رفته اند. در چند سال پیش نه سال قبل ۱۰ سال قبل دولت حق انتشار اسکناس را ببانک ملی ایران واگذار کرد و لازم دانست که در هر مورد وقتی اضافه انتشار اسکناس لازم است بموجب قانون خاصی بشود. حالا این را واگذار میکنند بیک هیئتی که در آنجا رسیدگی بشود بهمان ترتیب که همه آقایان مستحضر هستند. بسیاری از ممالک دنیا حتی قبل از جنک هم رویه شان این بود

و این ضرورت که دولت را محدود بکنند به میزان انتشار اسکناس نمی دیدند. يك اصولی تعیین کرده بودند که هر وقت میزان پشتوانه اسکناس بيك حد معینی میرسید اجازه خود بخود حاصل میشد و بهمان تناسب که پشتوانه کنار میگذاشتند و بموجب همان قانون کلی که بدولت داده شده بود بمقدار متناسب میتوانست اسکناس را انتشار بدهد. حالا هم ما بيك مرحله تحولی رسیده ایم یعنی حالا که مجلس شورای ملی ۱۰ مرحله گذشته است و الا آن میتواند يك مرحله دیگر جلوتر برود این را گذاشته است در اختیار هیئت نظارت اندوخته اسکناس که باز هم منتخبین مجلس شورای ملی در آنجا هست و در آنجا نظارت میکنند و موافقت میکنند پس آن استحضاری که برای اسکناس قائل هستید ملاحظه فرمودید که بجای خودش هست و رشد و نمو این مؤسسه بیشتر شده است باینکه قانون دیگر اگر صلاح دانستید میتوانید اجازه بدهید که نظر دولت نباشد و خارج شود و احتیاج به نظارت آن نباشد و اما اینکه تصور فرمودید که اگر اینجا خارج شود مثل اینست که خدای نکرده يك اثر تازه ای در پشتوانه و ذخیره اسکناس خواهد داشت حالا بنده میخواهم عرض کنم و اطلاع هم دارید که البته روز اول که انتشار اسکناس بنا شد داده بشود باوجود این دولت هر دفعه میخواست يك چیزی بر میزان اسکناس بیفزاید ناچار بود دولت پس از استجازه از مجلس شورای ملی این کار را بکند ولیکن آن ۶۰٪ که گفته اند در جای خودش باقی بود و رفته رفته چون دیدند که بیشتر میخواهند اسکناس منتشر کنند برای تأمین آن ۶۰٪ متوسل شدند بجواهرات سلطنتی در صورتیکه آقایان با همه این اظهار نگرانی هائی که میشود بيك مطلب را نباید فراموش بفرمایند و آن اینست که کاملاً توجه لازم بنظریات و فرمایشاتی که می فرمایند شده است و امشب این لایحه که تصویب میفرمایند نتیجه اش این است که اسکناس ما باید دارای ذخیره هائی بمیزان صد درصد باشد و بنده نمیدانم وقتی آقایان خودشان میدانند که با اینکه این حق را مختصاً آورده اند و مباشرت آنرا هم به

مجلس شورای ملی واگذار کرده بودند یعنی هر وقت بنا بود که اسکناس منتشر شود خود مجلس شورای ملی تصویب میفرمودند رفته رفته بود روی این حرف که شصت درصد ذخیره فلزی تنزل کرده بود و آن کسرش بنا بود تأمین بشود از جواهرات امشب آقایان میخواهند تصویب بفرمایند که اگر همین هیئت نظارت اسکناس هم که مبعوث خودتان هست و این حق را بهش واگذار میکنید میفرمائید که حق ندارد اسکناس منتشر بکند مگر اینکه متحتم باشد که صد درصد که آقایان این ده تومان یا ده هزار تومان که میخواهند منتشر کنند ذخیره داشته باشد (صحیح است) بنا بر این شما این را از جنبه ای در نظر بگیرید شما دارید از این راه کمکی به ذخیره اسکناس میکنید که از این بعد باید مواظب باشند بایستی هر اسکناسی که منتشر میکنند مواظبت بکنند که شصت درصد یا طلالی موجود داشته باشد یا لیره یا دلار که بموجب تعهدات متفقین بما وعده کرده اند طلال بنده این موجود میشود علاوه بر آن يك چهل درصد هم که تا میزان صد درصد میرسد باید لیره و دولاری باشد که قیمتش تنزل نکند (صحیح است) این اصل مسلمی است که میفرمایند ذخیره عرض کنم با این تصمیم که تصویب میفرمائید تعجب میکنم دیگر چه سبب است که ممکن است و از خود دولت نظارت امتحان خود را در ظرف چندین سال داده است کلیه اشخاصی که در آنجا بوده اند با ایمان کامل رعایت جزئیات قوانین که از مجلس گذشته است کرده اند و هیچوقت هم سر موئی از وظایف خودشان تخلف نکرده اند (صحیح است) بنا بر این تصدیق میفرمائید هر وقت صد درصد با این توضیحی که داده شد ذخیره داشت اسکناس بیشتر نکند. بنده دیگر نمیدانم چه خللی ممکن است در فکر آقایان تولید بشود و ایجاد يك صحبت هائی بشود؟

بعضی از نمایندگان - کافی است مذاکرات .. رأی گرفته شود.

رئیس - رأی گرفته میشود به ماده اول موافقین با این ماده برخیزند (اكثر برخاستند) تصویب شد. ماده دوم:

ماده دوم - رئیس کل دارائی د کتر میلسپو نیز پس از ورود عضویت هیئت نظارت اندوخته اسکناس را خواهد داشت.

رئیس - آقای انوار

انوار - در يك اصل اساسی آقایان نمیگذارند صحبت شود آنوقت در يك مقدماتی که هیچ بنده عقیده ندارم و نباید صحبت شود صحبت می کنند. همین صحبتی که آقای تهرانچی کرد و همین جواب جزئی که آقای وزیر دادند (بعضی از نمایندگان - جزئی نبود)

وزیر پیشه و هنر - مفصل عرض کردم

انوار - نه. مفصل بود بحسب الفاظ ولی خیلی مختصر بود بحسب معنی. بنده حالا عرض میکنم خیلی مختصراً اگر تاریخ را نگاه کنیم بصورت جلسه های مجلس نگاه کنید مستحضر میشوید که بنده از جمله کسانی هستم که هم در دفعه اول لایحه را که آقای سهیلی آورد و هم لایحه دومی که این کابینه آورد بنده موافقت کردم و هیچ مخالفت نکردم شاید هم بودید بعد بدید که در روزنامه جات بنده این را همه جا از روی عقیده موافقت کردم و این معامله ایست معامله ایست که خیلی برای ایران نیکو است و آن علاقه که من داشتم برای ایران خودم علاقه و عقیده داشتم باین که این تجارت يك تجارتی است که برای ما نیکو است. صحبت هم کردم اگر چه محل ایراد هم خیلی واقع شدم لیکن من بعقیده خودم مصاب بودم بواسطه اینکه از روی علم و اطلاع گفتم آقا ما تجارت میکنیم اسکناس مان را میدهیم صدی شصت بما کالا میدهند یا صدی شصت بما اطلا میدهند در صورتیکه چه چیز از این بهتر چه تجارتی بهتر از این میتوانیم بکنیم؟ و اطمینان دیگرم این بود که اجازه نشر اسکناس محدود است یعنی اجازه نشر اسکناس را هر وقت دولت بخواهد میآید اجازه میگیرد میگوید صد میلیون پنجاه میلیون این اندازه منتشر کنیم میگویند نه اینکه ما بیائیم اجازه بدهیم بدولت که برود بدست هیئت بدست هر کس بدهد يك اجازه مطلقى داده شود بعد استیضاح می کنیم بعد هم فلان میکنیم این موضوع را مادر نظر گرفتیم چون د کتر میلسپو يك شخصی است که محل اطمینان مان است در مالیه

کاملاً هم در این جا امتحان داده است میآید نسبت به اجازه کلی از مجلس گرفتن باید با مشورت او باشد نه اینکه قبل از آمدن او این اجازه را بدهیم باید آنچه که محتاج است دولت که ما هم میل داریم بامتفقین همراهی کنیم مطابق پیمان و هم برای ما این است که آن اندازه که محتاج است بدهند اما اینکه اجازه نشر اسکناس مطلقاً از مجلس شورای ملی گرفته شود و بيك هیئتی داده شود این را گفتیم باشد تا او بیاید د کتر میلسپو میاید با او مشورت کنیم (بسیار سمعی - میلسپو متخصص پول نیست) اما حالا اینجا آمده اند و د کتر میلسپو را يك عضوی قرار دادند وقتی که ۸ نفر یا ۷ نفر رأی بدهند يك نفر چه میتواند بکند بنده عقیده ام اینست که ما هم موافقت میکنیم بانقضای دولت که امشب میکنند صد و پنجاه میلیون .....

نمایندگان با همه همه - تقاضای پول نیست آقایان کی تقاضی کرده است.

وزیر پیشه و هنر - این حرفها را از دید دولت کی تقاضی کرده است؟

انوار - بسیار خوب بسیار خوب میفرمائید تقاضی نکرده است بنده حرفی ندارم اما این اجازه نشر را خوب است ما بگذاریم تا میلسپو بیاید نسبت بآن مشورت کنیم و اطلاعات او را تحصیل کنیم این اندازه ای که امروز دولت محتاج است اجازه بخواهد مجلس شورای ملی هم اجازه بدهد لکن نسبت بنشر اسکناس و خارج شدنش از دست مجلس باشد ناموقی که میلسپو بیاید

رئیس - آقای طباطبائی

طباطبائی - آقای انوار با اینکه ما بوس و آشنا هستیم بنظرمنامه من تعجب میکنم که ماده اول تصویب شده. (انوار - آقا ماده د کتر میلسپو است) آقا خسته شدید؟ شب گذشته خسته شدید همین هم بر خلاف نظامنامه است شما همیشه مدافع نظامنامه هستید گوش کنید (انوار برای همه نه برای خودم) این لایحه بنده از اول تا آخر هر چه گوش کردم و آقایان هم ملاحظه فرمودند اجازه نشر و انتشار

و این ضرورت که دولت را محدود بکنند به میزان انتشار اسکناس نمی دیدند. يك اصولی تعیین کرده بودند که هر وقت میزان پشتوانه اسکناس بیک حد معینی میرسید اجازه خود بخود حاصل میشد و بهمان تناسب که پشتوانه کنار میگذاشتند و بموجب همان قانون کلی که بدولت داده شده بود بمقدار متناسب میتوانست اسکناس را انتشار بدهد. حالا هم ما بیک مرحله تحولی رسیده ایم یعنی حالا که مجلس شورای ملی ۱۰ مرحله گذشته است و الآن میتواند يك مرحله دیگر جلوتر برود این را گذاشته است در اختیار هیئت نظارت اندوخته اسکناس که باز هم منتخبین مجلس شورای ملی در آنجا هست و در آنجا نظارت میکنند و موافقت میکنند پس آن استحضاری که برای اسکناس قائل هستید ملاحظه فرمودید که بجای خودش هست و رشد و نمو این مؤسسه بیشتر شده است بایک قانون دیگر اگر صلاح دانستید میتوانید اجازه بدهید که نظر دولت نباشد و خارج شود و احتیاج به نظارت آن نباشد و اما اینکه تصور فرمودید که اگر اینجا خارج شود مثل اینست که خدای نکرده يك اثر تازه ای در پشتوانه و ذخیره اسکناس خواهد داشت حالا بنده میخواهم عرض کنم و اطلاع هم دارید که البته روز اول که انتشار اسکناس بنا شد داده بشود باوجود این دولت هر دفعه میخواست يك چیزی بر میزان اسکناس بیفزاید ناچار بود دولت پس از استجازه از مجلس شورای ملی این کار را بکند ولیکن آن ۶۰٪ که گفته اند در جای خودش باقی بود و رفته رفته چون دیدند که بیشتر میخواهند اسکناس منتشر کنند برای تأمین آن ۶۰٪ متوسل شدند بجواهرات سلطنتی در صورتیکه آقایان با همه این اظهار نگرانی هائی که میشود يك مطلب را نباید فراموش فرمایند و آن اینست که کاملاً توجه لازم بنظریات و فرمایشاتی که می فرمایند شده است و امشب این لایحه که تصویب میفرمایند نتیجه اش این است که اسکناس ما باید دارای ذخیره هائی بمیزان صد درصد باشد و بنده نمیدانم وقتی آقایان خودشان میدانند که با اینکه این حق را مختصراً او مباشرت آنرا هم به

مجلس شورای ملی واگذار کرده بودند یعنی هر وقت بنا بود که اسکناس منتشر شود خود مجلس شورای ملی تصویب میفرمودند رفته بود روی این حرف که شصت درصد ذخیره فلزی تنزل کرده بود و آن کسرش بنا بود تأمین بشود از جواهرات امشب آقایان میخواهند تصویب بفرمایند که اگر همین هیئت نظارت اسکناس هم که مبعوث خودتان هست و این حق را بهش واگذار میکنید میفرمائید که حق ندارد اسکناس منتشر بکند مگر اینکه متعتم باشد که صد درصد که آقایان این ده تومان یا ده هزار تومان که میخواهند منتشر کنند ذخیره داشته باشد (صحیح است) بنا بر این شما این را از جنبه ای در نظر بگیرید شما دارید از این راه کمکی به ذخیره اسکناس میکنید که از این بعد باید مواظب باشند بایستی هر اسکناسی که منتشر میکنند مواظبت بکنند که شصت درصد یا طلالی موجود داشته باشد یا لیره یا دلار که بموجب تعهدات متفقین بما وعده کرده اند طلال بدهند این موجود میشود علاوه بر آن يك چهل درصد هم که تا میزان صد درصد میرسد باید لیره و دولاری باشد که قیمتش تنزل نکند (صحیح است) این اصل مسلمی است که میفرمایند ذخیره عرض کنم با این تصمیم که تصویب میفرمائید تعجب میکنم دیگر چه سببیکه ای ممکن است وارد شود؟ هیئت نظارت امتحان خود را در ظرف چندین سال داده است کلیه اشخاصی که در آنجا بوده اند با ایمان کامل رعایت جزئیات قوانین که از مجلس گذشته است کرده اند و هیچوقت هم سرموئی از وظایف خودشان تخلف نکرده اند (صحیح است) بنا بر این تصدیق میفرمائید هر وقت صد درصد با این توضیحی که داده شد ذخیره داشت اسکناس بیشتر نکنید. بنده دیگر نمیدانم چه خللی ممکن است در فکر آقایان تولید بشود و ایجاد يك صحبت هائی بشود؟

بعضی از نمایندگان - کافی است مذاکرات را رأی

گرفته شود.

رئیس - رأی گرفته میشود به ماده اول موافقین با این ماده برخیزند (اکثر برخاستند) تصویب شد. ماده دوم:

ماده دوم - رئیس کل دارائی دکتر میلیسپو نیز پس از ورود عضویت هیئت نظارت اندوخته اسکناس را خواهد داشت.
رئیس - آقای انوار

انوار - در يك اصل اساسی آقایان نمیگذارند صحبت شود آنوقت در يك مقدماتی که هیچ بنده عقیده ندارم و نباید صحبت شود صحبت می کنند. همین صحبتی که آقای تهرانچی کرد و همین جواب جزئی که آقای وزیر دادند (بعضی از نمایندگان - جزئی نبود)

وزیر پیشه و هنر - مفصل عرض کردم

انوار - نه. مفصل بود بحسب الفاظ ولی خیلی مختصر بود بحسب معنی. بنده حالا عرض میکنم خیلی مختصراً اگر تاریخ را نگاه کنیم بصورت جلسه های مجلس نگاه کنید مستحضر میشوید که بنده از جمله کسانی هستم که هم در دفعه اول لایحه را که آقای سهیلی آورد و هم لایحه دومی که این کابینه آورد بنده موافقت کردم و هیچ هم مخالفت نکردم شاید هم بودی بدهد دیدید که در روزنامه جات بنده این راهمه جا از روی عقیده موافقت کردم و این معامله ایست معامله ایست که خیلی برای ایران نیکو

است و آن علاقه که من داشتم برای ایران خودم علاقه منانه عقیده داشتم باین که این تجارت يك تجارتی است که برای ما نیکو است. صحبت هم کردم اگر چه محل ایراد هم خیلی واقع شدم لیکن من بعقیده خودم مصاب بودم بواسطه اینکه از روی علم و اطلاع گفتم آقا ما تجارت میکنیم اسکناس مان را میدهیم صدی شصت بما کالا میدهند یا صدی شصت بما طلال میدهند در صورتیکه چه چیز از این بهتر چه تجارتی بهتر از این میتوانیم بکنیم؟ و اطمینان دیگرم این بود که اجازه نشر اسکناس محدود است یعنی اجازه نشر اسکناس را هر وقت دولت بخواهد میآید اجازه میگردد صد میلیون پنجاه میلیون این اندازه منتشر کنیم میگویند نه اینکه ما بیائیم اجازه بدهیم بدولت که برود بدست هیئت بدهد بدست هر کس بدهد يك اجازه مطلق داده شود بعد استیضاح می کنیم بعد هم فلان میکنیم این موضوع را مادر نظر گرفتیم چون د کتر میلیسپو يك شخصی است که محل اطمینان مان است در مالیه

کاملاً هم در این جا امتحان داده است میآید نسبت به اجازه کلی از مجلس گرفتن باید بامشورت او باشد نه اینکه قبل از آمدن او این اجازه را بدهیم باید آنچه که محتاج است دولت که ما هم میل داریم بامتفقین همراهی کنیم مطابق پیمان و هم برای ما این است که آن اندازه که محتاج است بدهند اما اینکه اجازه نشر اسکناس مطلقاً از مجلس شورای ملی گرفته شود و بیک هیئت داده شود این را گفتیم باشد تا او بجای د کتر میلیسپو میآید با او مشورت کنیم (نبیل سمیعی - میلیسپو متخصص پول نیست) اما حالا اینجا آمده اند و د کتر میلیسپو را يك عضوی قرار دادند وقتی که ۸ نفر یا ۷ نفر رأی بدهند يك نفر چه میتواند بکند بنده عقیده ام اینست که ما هم موافقت میکنیم بانقضای دولت که امشب میکند صد و پنجاه میلیون.

نمایندگان با همه هم - تقاضای پول نیست آقا! کی تقاضی کرده است.

وزیر پیشه و هنر - این حرفها را نزنید دولت کی تقاضی کرده است؟

نواب بسیار خوب بسیار خوب میفرمائید تقاضی نکرده است بنده حرفی ندارم اما این اجازه نشر را خوب است ما بگذاریم تا میلیسپو بیاید نسبت بآن مشورت کنیم و اطلاعات او را تحصیل کنیم این اندازه ای که امروز دولت محتاج است اجازه بخواهد مجلس شورای ملی هم اجازه بدهد لکن نسبت بنشر اسکناس و خارج شدنش از دست مجلس باشد تا موقعی که میلیسپو بیاید

رئیس - آقای طباطبائی

طباطبائی - آقای انوار با اینکه مانوس و آشنا هستند بنظر من تعجب میکنم که ماده اول تصویب شده. (انوار - آقا ماده د کتر میلیسپو است) آقا خسته شدید؟ شب گذشته خسته شدید همین هم بر خلاف نظامنامه است شما همیشه مدافع نظامنامه هستید گوش کنید (انوار برای همه نه برای خودم) این لایحه بنده از اول تا آخر هر چه گوش کردم و آقایان هم ملاحظه فرمودند اجازه نشر و انتشار

اسکناس نیست (صحیح است - صحیح است) اصلاً چرا يك صحبتی میکنید که اسباب سوء تفاهم میشود و اصلاح نیست! این يك حق است که مجلس شورای ملی میرسد به هیئت نظار بانك که الان تشکیل است و مشغول کار است و وظایفش را هم انجام داده و بنظر بنده این ماده دوم اصلاً لزوم نداشت د کتر میلیسپو از نقطه نظر اینکه اولاً رئیس کل مالیه مملکت است بعد هم طرف اعتماد عموم است بسیار کار صحیحی است که رئیس کل مالیه مملکت هم باوثوقی که باو هست اساساً در این کار دخالت داشته باشد (صحیح است) بنده خواستم يك اصلاح جزئی اگر دولت موافقت بکند در این ماده خواهش کنم و آن این است که نوشته شده است د کتر میلیسپو عضو هشتم هیئت نظارت هست بعد از ورود این قید بعد از ورود دیگر لازم نیست قانون که گذشت د کتر میلیسپو عضو هست عضو غایب و وقتی که وارد شد شرکت خواهد کرد در هیئت نظارت و خیال میکنم موافقت بفرمائید این کلمه برداشته شود.

بعضی از نمایندگان - کافی است.

رئیس - موافقت میفرمائید؟

نخست وزیر - خیر

نقابت - آقابنده با کفایت مذاکرات مخالفم اجازه بفرمائید

توضیح بدهم که چرا مخالفم

رئیس - بفرمائید

نقابت - البته لایحه اختیارات د کتر میلیسپو که دو سه روز قبل گذشت فراموش نشده است که د کتر میلیسپو رئیس امور مالی و دارای يك اختیارات است که حق دارد در قسمت هائی که اموال دولت در جریان است نظارت عالیه داشته باشد وقتی که يك کسی رئیس کل مالیه است و نظر مشورتی دارد همان طور که آقای انوار گفتند اگر عضو يك هیئتی بشود در اقلیت است بنده پیشنهاد میکنم که اصلاً این ماده دوم حذف شود یعنی د کتر میلیسپو که آمد بچشم آن قانون نظارت خواهد داشت دیگر این لازم نبود بگوئیم عضو این هیئت است زیرا بموجب این ماده ما اختیارات

به رمز باشد کافی است، یا اگر بعد گرفتند این کجا باشد، این هارا باید بنویسند. خلاصه مثل تمام قوانین دیگری که از مجلس شورای ملی میگردد و میگویند آئین نامه ها و بظایر نامه های این قانون تصویب دولت یا بکمیسون برسد این را هم میگویند برای تضمین اجرای مقررات این قانون اگر نظام نامه لازم بود خود هیئت نظارت اندوخته اسکناس بنویسند و بعد از تصویب دولت اجرا شود

رئیس - آقای تهر انچی

تهرانچی - بیاینکه سابق کرده بودند صد در صد بود و حالا شصت در صد و این فرق کرد با بیان سابق شان این که عرض کردم چه علت دارد که این اختیار را بگیرند آنوقت که این اختیار نبود، از آقای مؤید احمدی پرسید که چطور اسکناس را میگیرند و چه جور میدهند همه آقایان چون شنیده اند بنده تکرار نمیکنم از این بیاینکه ایشان فرمودند منظور این بود که میخواهند در شرایط تغییرات بدهند و این تغییرات بنظر بنده البته مصلحت نیست

وزیر پیشه و هنر - شرایطیکه عرض کردم مثل تمام قوانین هیچ گونه مغایرتی با مواد تصویب شده در مجلس شورای ملی نخواهد داشت و منظور هم این بوده است بنا بر این اگر شرایطی باشد که در این قالب قانونیکه امشب بتصویب خواهید رسید بشود ریخت آن شرایط لازم الاجرا است و مطابق نظر مجلس خواهد بود و اگر تطبیق نکنید خورد هیئت نظارت که بایستی این شرایط را پیشنهاد بکنند پیشنهاد نخواهد کرد همان طور که آقای مؤید احمدی میفرمود آقایان بفرمایند و هر توضیحیکه اینجا لازم میدانستید عرض مجلس میسایند بعد از این هم اگر دیدید يك شرایطیکه با نظر مجلس شورای ملی وفق نمیدهد میخوانید معین بکنید عرض مجلس میسایند آقایان هم اگر دیدید که مخالف است با قانون نمیکن است اصلاح بفرمائید بفرمائید

رئیس - موافقت با ماده سوم بر خیزند (اکثر برخاستند)

تصویب شد. ماده چهارم:

ماده چهارم - اسکناس را باید که بموجب این قانون

منتشر میشود باید دارای پشتوانه بشرح ذیل باشد:
الف - شصت در صد زر بهای رسمی از این تاریخ در بازار بین المللی و یا لیره و دلاری که قابل تبدیل بزر باشد
ب - چهل درصد لیره و دلاری که تنزل آنها نسبت بزر بهای امروز تضمین شده باشد
رئیس - آقای نقابت

نقابت - عرض کنم که این ماده يك توضیحی لازم دارد بکفایتی واضح بشود وارد عدد باید شد بنده هم يك تحقیقی که کرده ام اینطور میفهمم حالا اگر اشتباه است یا نیست در هر صورت توضیحش بد نیست از آن قانون اولی که برای پشتوانه تهیه کردیم يك لیره طلا را صد ریال معین کردیم و يك لیره طلا مساوی است با ۷/۰۳ گرم بنابراین ما اگر بیائیم با بازار بین المللی و يك اونس طلا را که مساوی است با هشت لیره و نیم یعنی ۱۶۸ شلینگ حساب کنیم این يك اونس طلا مساوی میشود با ۱۰۸۸ ریال و در نتیجه این يك لیره طلا مساوی میشود با ۲۵۷ ریال بنا بر این و حال آنکه يك لیره طلا را با صد ریال پشتوانه میکردید (د کتر طاهری بیخود میکردید) و حالا يك لیره طلا را ۲۵۷ ریال پشتوانه میکنیم یعنی ۱۵۷ ریال به والور آن میافزائیم و این عدناً استدعائی است که کارخانه چی ها در مقابل قانون صدی دوازده که از مجلس گذشت برای استفاده شان میکنند که کارخانه سید صد هزار تومان شده ششصد هزار تومان صدی دوازده هم شده میشود صدی بیست و چهار بنابراین طلای موجود ما که با قیمتی خریداری شده و با يك میزانی پشتوانه شده نباید بطور صعودی از صد ریال به ۲۵۷ ریال برسد و همین صدی شصت را اینجورش نکنیم بگوئیم چون آقا قیمت طلا در دنیا ترقی کرده است پس اینهم باز میشود قیمتش صدی شصت ما این کار را باید بکنیم باید نسبت بمقدار اسکناس که بر طبق قانون سابق انتشار پیدا کرده و روی ضد ریال يك لیره بوده و اگر بعد از این افزایش قائل شد و از طلا هائی که میخواهند بموجب مبادلات بخارجی بیاورند و ذخیره

بکنند این اشکالی ندارد و اعتبار اسکناس بیشتر میشود و این توضیح را که بنده میدهم يك توضیح حسابی و فنی است و منطبق است با قانون تجارت چون بانك ملی ایران هم يك شرکت سهامی است اساساً گو اینکه اساسنامه از مجلس گذرانیدیم و در قانون تجارت مقید است باینکه هیچیک از شرکتهای وقتی که بالانس یا بیلان خود را تنظیم میکنند بایستی که دارائیشان را زاید بر آن قیمتی که خریده اند بحساب بگذارند برای اینکه این باعث میشود که یکمقدار منافع موهوم در معرض تقسیم گذاشته نشود که این جرم است و تخلف است و این يك بحثی است از نظر قانونی و قضائی هر دو حالا آقای هژیر نمیدانم چه میفرمایند.

وزیر پیشه و هنر - ایراد آقای نقابت در اینماده که بتصریح خودشان وارد نبود چون این ماده مربوط است با اسکناسهایی که از این بعد میخواهند انتشار بدهند و البته همینطور که فرمودند در طلاهایی که از این بعد در نتیجه این انتشار بما خواهد رسید جنابعالی هم ایرادی ندارید پس در این ماده که ایشان هم موافقتند اما در آن مطلبی که فرمودند و مربوط میشود بماده بعد اینرا هم مختصراً میخواهم توضیح عرض کنم که این فرمایش جنابعالی اگر تصور میفرمائید لازم است جایش در ماده بعد است و جوابش هم این است که يك مملکت در آن واحد يك پهلوی طلا یا يك جور طلا را نمیتواند دو جور قیمت رویش بگذارد که ما بگوئیم آن لیره یا طلای شمشی که تابحال داشتیم این را باین قیمت تقویم کنیم آن را هم که از این بعد میخواهیم داشته باشیم باین ترتیب و الا باین شکل نه بیلان میتوان ترتیب داد و نه پول مملکت را میتوان اینطور نگاه داشت ناچاریم همه را بيك طور بکنیم وقتی که در این یکیش قبول دارید در آن یکیش هم خواه و ناخواه باید این کار را بکنید

رئیس - موافقین باماده چهارم برخیزند (اکثر برخاستند) تصویب شد. ماده پنجم

رسمی خودشان یعنی هر ونسی که سی و يك گرم و خرده است ۱۶۸ شلینگ تقویم خواهد شد بنرخ ۱۲۸ ریال هر لیره بما بدهند اما در باب نرخ ۱۲۸ ریال آقای نقابت هم که يك ماده جلو افتادند در فرمایش سابق شان اصلاً این نرخ را قبول داشته اند و با آن حساب خودشان برقم دوست و شصت ریال و کسری که فرمودند رسیده اند بهر صورت نرخ طلا را که ۱۶۸ شلینگ يك اونس و نرخ لیره را که ۱۲۸ ریال است باید در نظر گرفت و بعد بر طبق آن حساب کرد این را هم اگر نخواهند در نظر بگیرند باید يك نرخ دیگری در نظر بگیرند تا تثبیت را بشود عملی کرد چیزی که هست بموجب این نرخ بما طلا می دهند اگر بيك نرخ دیگری بگیریم بما طلا نخواهند داد بنا بر این اگر تثبیت میخواهند جز این راهی ندارد

رئیس - موافقین باماده ۵ برخیزند (اکثر برخاستند) تصویب شد

ماده الحاقیه پیشنهاد آقای نقابت :
ماده الحاقیه - برای جلو گیری از آثار افزایش اسکناس دولت مکلف است برای جلو گیری از آثار افزایش پول بوسیله از دیاد کالا و بوسیله جلو گیری از احتکار بوسیله جیره بندی و بهر وسیله که مقتضی دانست اقدامات لازم بعمل بیاورد این جنبه تذکر هم دارد تطبیق با قانون احتکار هم میکند و دولت هر دولتی که فعلاً باشد یا بعداً بیاید متذکر این مطلب خواهد بود که هر مقدار بر حجم اسکناس اضافه شود این تکلیف هم بعنوان مکمل وظیفه پیرو آن است لهذا این تبصره را چون منطبق با يك مقصودی است و تعدیل کننده يك نرخ است بنده پیشنهاد کردم

رئیس - آقای نقابت
نقابت - صحیح است که یک قدری وقت گذشته و آقایان هم خسته اند اصولاً با لایحه موافق هستیم رأی هم دادیم و خواهیم داد و لکن يك نکته است که جالب توجه است و آن این است که بعقیده تمام علمای اقتصادی امروز سیاست و اقتصاد با هم توأم است و قابل تفکیک از یکدیگر نیست بدلیل اینکه تکثیر جمعیت باعث میشود که دولت ها برای اداره کردن جمعیت ایجاد کالای زیاد تر و پول زیاد تر میکنند بنا بر این عمل سیاسی دولت که اداره کردن جمعیت است ملأزمه دارد باینکه اصلاح امر اقتصادی و این قابل تردید نیست امروز هم با حوادث جنگ با تکثیر جمعیت با

وضع بدبختی و فلاکتی که تمام ملل دنیا دچار هستند بالاخره بایستی تمام ملل دنیا رنج ببرند البته ما این انتظار را نداریم که در سهم خودمان مردمان راحت و آسایش طلبی باشیم و با کمال آسودگی و فراغت زندگی کنیم و ببینیم جلو چشم ما میلیونها مردم کشته میشوند و ما هم قدر مسلم این است که باید رنج ببریم و در غم دنیا شریک باشیم و کمک کنیم بمردم که تاحدی حوائج ما بر آورده شود ولی چیزی که هست وقتی که محدودتر می شود اختیار ازدیاد پول و اختیارش بر گزار میشود بدست يك کمیسیون که آنها مباشر باشند باید دولت يك نظارت عالی داشته باشد دولت باید يك توجه بیشتری بکند که وقتی هم پول در مملکت زیاد تر شد بتمام وسایل ممکنه جلو گیری بکند البته دولت فعلی هم متوجه این نکته بوده است بهمین جهت هم هست که اختیاراتی که تهیه کرده اند يك مقدارش بنظر زاید میرسد و اما در این قانون بخصوص گذاردن يك ماده الحاقیه یا يك تبصره بعنوان تذکر که دولت مکلف است برای جلو گیری از آثار افزایش پول بوسیله از دیاد کالا و بوسیله جلو گیری از احتکار بوسیله جیره بندی و بهر وسیله که مقتضی دانست اقدامات لازم بعمل بیاورد این جنبه تذکر هم دارد تطبیق با قانون احتکار هم میکند و دولت هر دولتی که فعلاً باشد یا بعداً بیاید متذکر این مطلب خواهد بود که هر مقدار بر حجم اسکناس اضافه شود این تکلیف هم بعنوان مکمل وظیفه پیرو آن است لهذا این تبصره را چون منطبق با يك مقصودی است و تعدیل کننده يك نرخ است بنده پیشنهاد کردم

وزیر خواربار - خاطر نماینده محترم مستحضر است که در قسمت جیره بندی اقدام شده است از طرف دولت و مشغول است و در قسمت رعایت قانون منع احتکار هم دولت مشغول است اقدام میکند این قسمت را هم که فرمودند البته دولت متوجه بوده است و بهمین دلیل هم در لایحه ای که اول جلسه تقدیم شد و بکمیسیون مراجعه شد و مورد دقت واقع خواهد شد اگر مجلس شورای ملی اجازه فرمودند بموقع اجرا

گذارده خواهد شد و خود آقای نقابت هم باید تصدیق فرمایند که این ماده الحاقیه جایش اینجا نیست .

بعضی از نمایندگان - پس بگردید

نقابت - عرض کنم بنده از روی ایمان و عقیده پس نمیگیرم آقایان هم رد کنند .

رئیس - رأی میگیریم به پیشنهاد آقای نقابت آقایانی که موافقتند برخیزند (عده کمی برخاستند) تصویب نشد .

در کلیات ثانی مخالفی نیست ؟ (خیر) رأی گرفته میشود به مجموع لایحه آقایانی که موافقتند برخیزند (اکثر برخاستند)

تصویب شد .

نخست وزیر - بنده لازم میدانم از حسن نیت آقایان اظهار تشکر کنم و حقیقه این اظهار همکاری که آقایان فرمودند مورد کمال شکر گذاری است و بنده بایستی عرض

کنم که همیشه هیئت دولت از حسن موافقت آقایان نمایندگان امتنان را داشته است و این معنی همیشه مبرهن بوده است که آقایان در همکاری و مساعدت با دولت هیچوقت فروگذار نکرده است و دولت هم برخلاف مصالح مملکت هیچوقت اقدامی نکرده است و امیدوارم این همکاری و مساعدت همیشه برقرار باشد که هم دولت و هم نمایندگان موفق بشوند و کارها اصلاح بشود .

۵ - موقع و دستور جلسه آتی - ختم جلسه

رئیس - تصویب می فرمائید جلسه را ختم کنیم

جلسه آینده روز یکشنبه سه ساعت پیش از ظهر دستور بوایح موجوده .

(**مجلس ساعت دو ازده شب ختم شد**)

رئیس مجلس شورای ملی - حسن اسفندیاری

قانون

تفویض اختیار اجازه انتشار اسکناس به هیئت نظارت اندوخته اسکناس

ماده اول - از تاریخ تصویب این قانون اجازه انتشار اسکناس به هیئت نظارت اندوخته اسکناس واگذار میشود .

ماده دوم - رئیس کل دارائی دکتر میلسپو نیز پس از ورود عضویت هیئت نظارت اندوخته اسکناس را خواهد داشت .

ماده سوم - شرایط انتشار اسکناس که بموجب این قانون اجازه آن به هیئت نظارت اندوخته اسکناس داده

میشود به پیشنهاد هیئت نظارت و تصویب نامه هیئت وزیران تعیین خواهد شد .

ماده چهارم - اسکناسهایی که بموجب این قانون منتشر میشود باید دارای پشتوانه بشرح ذیل باشد .

الف - شصت در صد زر به بهای رسمی این تاریخ بازار بین المللی و یا لیره و دلاری که قابل تبدیل به زر باشد .

ب - چهل در صد لیره و دلاری که تنزل آنها نسبت به زر به بهای امروز تضمین شده باشد .

ماده پنجم - پشتوانه سه هزار و پانصد میلیون ریال اسکناس که تا این تاریخ اجازه انتشار آن داده شده است

بر اساس شصت در صد زر و سیم که نرخ بازار بین المللی تقویم شده باشد و جواهراتی که بموجب قانون مصوب ۲۵

آبان ۱۳۱۶ بیانک ملی ایران واگذار شده است خواهد بود .

این قانون که مشتمل بر پنج ماده است در جلسه بیست و هشتم آبان ماه یک هزار و سیصد و بیست و یک بتصویب

رئیس مجلس شورای ملی - حسن اسفندیاری

مجلس شورای ملی رسید .